

15^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»

Τίτλος εισήγησης:
«Ένας σύμπλοκος όρος στον ειδικό
χώρο της Παιδαγωγικής
επιστήμης: “Ατομαδική εργασία”»

Ακριτίδου Παρασκευή (ΠΕο2)

4^ο ΓΕΛ Καλαμάτας

Δομή εργασίας

- Εισαγωγή
- Ορισμός του όρου «ατομαδική εργασία»
- Λόγοι υιοθέτησης του όρου «ατομαδική εργασία»
- Γλωσσική δημιουργικότητα και νεολογία
- Σχηματισμός του όρου «ατομαδική εργασία»
- Κριτήρια λειτουργίας του όρου ως νεολογισμού
- Συμπεράσματα
- Βιβλιογραφικές αναφορές

Εισαγωγή

- Πεδίο: η επιστήμη των Παιδαγωγικών και της Διδακτικής
- Πρόταση: ένας σύμπλοκος όρος που προέρχεται από την «ατομική» και την «ομαδική» εργασία (> «ατομαδική εργασία»)

Ορισμός του
όρου
«ατομαδική
εργασία»

- Σημασία του όρου: «εργασία η οποία διεκπεραιώνεται στην τάξη εκ παραλλήλου ατομικά και ομαδικά κατ' επιλογήν των μαθητών/-τριών»

Λόγοι υιοθέτησης του όρου «ατομαδική εργασία»

- Κάποιοι μαθητές/κάποιες μαθήτριες δυσανασχετούν ή αδυνατούν να ενταχθούν σε ομάδες για ομαδική εργασία (τάσεις εσωστρέφειας και απομονωτισμού, δυσκολία στις κοινωνικές επαφές, bullying, ψυχολογικές διαταραχές/παθήσεις)
- Σεβασμός στην προσωπικότητα και τις προσωπικές εξειδικευμένες μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/-τριών (Πηγιιάκη, 2010)
- Προ-στάδιο εισαγωγής σε ομάδες (Χατζηδήμου & Χατζηδήμου, 2014)
- Ατομική και ομαδική εργασία δεν αλληλοαποκλείονται ούτε αλληλοαναιρούνται αλλά μπορούν να συνδυάζονται (Brüning & Saum, 2007 στο Χατζηδήμου & Χατζηδήμου, 2014; Ματσαγγούρας, 2008)
- Οι μορφές διδασκαλίας συνήθως είναι – και πρέπει να είναι για να έχουν αποτέλεσμα – ανάμεικτες ή εναλλασσόμενες (Χριστιάς, 2009)
- Θεμιτός ο ελεύθερος χωρισμός σε ομάδες από τους μαθητές/τις μαθήτριες με βάση τις φιλίες τους (Χατζηδήμου & Χατζηδήμου, 2014; Χριστιάς, 2009), οπότε γιατί όχι και η επιλογή της ατομικής εργασίας
- Διαφοροποιημένη διδασκαλία / διαφοροποίηση στη διαδικασία της μάθησης (Βαλιαντή & Νεοφύτου, 2017)
- Συγκερασμός ατομοκεντρικής και κοινωνικοκεντρικής ανάπτυξης
- Θεωρία Πολλαπλής Νοημοσύνης του Gardner: συνδυασμός διαπροσωπικής και ενδοπροσωπικής νοημοσύνης (Βαλιαντή & Νεοφύτου, 2017)

Γλωσσική δημιουργικότητα και νεολογία

- Ειδικά λεξιλόγια (π.χ. Παιδαγωγικά, Διδακτική): νεολογιογόνοι τομείς / πιο γόνιμο έδαφος για τη νεολογία (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1986)
- Ο όρος «ατομαδική εργασία» είναι ένας σύμπλοκος όρος που υπάγεται στη **δηλωτική νεολογία**.
- Τυπολογία του Τριανταφυλλίδη: σύνθεση
- Τυπολογία του Derooy: δημιουργία με στοιχεία που προϋπάρχουν στη γλώσσα
- Τυπολογία της Rey-Debone: νεολογισμός που ανήκει στον άξονα όπου νέα είναι τόσο το σημαίνον όσο και το σημαινόμενό του (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1986).

Σχηματισμός του όρου «ατομαδική εργασία»

- Προέρχεται από τη **σύνθεση των οροστοιχείων** «ατομική (εργασία)» και «ομαδική (εργασία)» σε **ένα παρατακτικό σύνθετο**, που μαζί με την προσδιοριζόμενη λέξη «εργασία» δημιουργούν έναν **περιφραστικό σύμπλοκο όρο**.
- Παρόμοιοι όροι μπορούν να ανευρεθούν, είναι συνηθισμένοι και έχουν μελετηθεί στην επιστήμη της Ορολογίας (Βαλεοντής κ.ά., 1999; Βαλεοντής, 2001; Φούφη, 2007), επομένως με την πρόταση που κάνουμε νιώθουμε ότι είμαστε στο πνεύμα της σύγχρονης οροδοσίας.
- Τα δύο οροστοιχεία «ατομική (εργασία)» και «ομαδική (εργασία)» αντλούνται από **το παραδοσιακό ειδικό λεξιλόγιο** της Παιδαγωγικής επιστήμης, που είναι ευρέως γνωστό και κατανοητό, ώστε να μην απομακρυνόμαστε από το σημαινόμενο που θέλουμε να προσδώσουμε στο νέο όρο, ελπίζοντας δηλαδή ότι ο ειδικός αυτός όρος χαρακτηρίζεται από **σχετική σημασιολογική διαφάνεια**.

Κριτήρια λειτουργίας του όρου ως νεολογισμού (περιεχόμενο)

Με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία (Αλίπα, 2011; Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1986), **ως προς το περιεχόμενο:**

1. ο όρος δεν αντιφάσκει ως προς τη σημασιολογία του, δηλαδή αναφέρεται με σαφήνεια σε **μία και μοναδική έννοια** και η σημασία του δεν θα μεταβληθεί αναλόγως των συμφραζομένων.
2. ο όρος χαρακτηρίζεται από **μονοσημία**, δηλαδή δεν θα λάβει πολλές σημασίες μελλοντικά παρά μόνον αυτή που αρχικά τού έχει αποδοθεί.
3. ο όρος είναι **ακριβής** και ο ορισμός του περιέχει αναγκαία και επαρκή στοιχεία της δηλωμένης έννοιας.
4. απ' όσο γνωρίζουμε **δεν υπάρχουν συνώνυμα** γι' αυτή την έννοια στην ελληνική ή σε άλλη γλώσσα.
5. θεωρούμε ότι είναι όσο το δυνατόν **εύκολος** στην απομνημόνευση.

Κριτήρια λειτουργίας του όρου ως νεολογισμού (μορφή)

Έπειτα, **ως προς τη μορφή** του όρου (Αλίπα, 2011; Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1986):

1. ο σχηματισμός του όρου **συμφωνεί με τους κανόνες της γλώσσας, φωνολογικούς και μορφολογικούς**. Συγκεκριμένα, στο μορφολογικό επίπεδο εντάσσεται στα παραγωγικά και κλιτικά παραδείγματα του κλιτικού συστήματος της νεοελληνικής γλώσσας
2. ο όρος τηρεί τον νόμο της οικονομίας των λεξικών μονάδων και είναι **σύντομος**. Σ' αυτό συμβάλλει η **φωνολογική σύμπτωση** των φθόγγων «ο» και «μ» στο «ατ-ομ-ική» και «ομ-αδική» χάρη στην οποία με την επικάλυψη των κοινών φωνητικών τμημάτων αποφεύγεται ένας πιθανός μακροσκελής / εκτενής όρος (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1986).
3. αυτό το γεγονός εγγυάται και την **ευφωνία** του όρου, που είναι ένα άλλο μορφικό κριτήριο επιτυχίας του όρου.
4. στο λεξιλογικό επίπεδο, πιστεύουμε ότι ο όρος διαθέτει **δυναμικά παραγωγική ικανότητα** (π.χ. «ατομαδικότητα»).
5. η **σημασιολογική διαφάνεια** είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο ελπίζουμε πως έχει ο προτεινόμενος όρος.
6. στο συντακτικό επίπεδο, ο νεολογισμός έχει τα χαρακτηριστικά της γραμματικής κατηγορίας που ανήκει και δεν παρουσιάζει προβληματική έλλειψη.

Συμπεράσματα

- Πρακτική η αξία του νεολογισμού «ατομαδική εργασία»
- Όχι στεία καινοτομία αλλά σε συνάρτηση με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/-τριών
- Στόχος της δημιουργίας του ο προβληματισμός των παιδαγωγών-εκπαιδευτικών κάθε βαθμίδας για να διαφοροποιήσουν τη διδασκαλία τους
- Επιδίωξη η θεσμοθέτηση της «ατομαδικής εργασίας» ως μορφής διδασκαλίας
- Η εμπειρία της γράφουσας ως διδάσκουσας αλλά και ως αλλοτινής μαθήτριας, χάρη στην οποία κατέληξε στην έμπνευση αυτού του νεολογισμού / σύμπλοκου όρου ελπίζουμε να γίνει «τροφή για σκέψη» για κάθε εμπλεκόμενο/-η στο εκπαιδευτικό σύστημα, του οποίου η εξυγίανση και η πρόοδος εξαρτάται κυρίως από τον εκπαιδευτικό κόσμο.

Βιβλιογραφικές αναφορές I

- Αλίπα, Ρ. (2011). Θεωρητικές απόψεις μελέτης των όρων. Στο 8ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 10-12 Νοεμβρίου. ΕΛΕΤΟ.
https://www.eleto.gr/download/Conferences/8th%20Conference/Papers/8th_o4-11_AlipaRuslana_Paper_Vo2.pdf
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά. (1986). *Η νεολογία στην κοινή νεοελληνική*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης – Επιστημονική επετηρίδα της Φιλοσοφικής σχολής Παράρτημα αρ. 65.
- Βαλεοντής, Κ., Ζερίτη, Κ. & Νικολάκη, Α. (1999). Το προσδιοριστικό συνθετικό του ελληνικού σύμπλοκου όρου και η χρήση της Γενικής. Στο Β. Φιλόπουλος (Επιμ.), 2ο συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 21-23 Οκτωβρίου. ΕΛΕΤΟ.
https://www.eleto.gr/download/BooksAndArticles/TheGreekComplexTerm_Valeontis_Zeriti_Nikolaki_GR.pdf
- Βαλεοντής, Κ. (2001). Η σύνθεση και παραγωγή στην ελληνική γλώσσα για το σχηματισμό μονολεκτικών σύμπλοκων όρων. Στο Βαλεοντής, Κ. (Επιμ.) *ΕΛΕΤΟ Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία. Ανακοινώσεις 3ου συνεδρίου*. Αθήνα, 1-3 Νοεμβρίου 2001 (σ. 45-62). Αθήνα. Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές II

- Βαλιαντή, Σ. & Νεοφύτου, Λ. (2017). *Διαφοροποιημένη διδασκαλία. Λειτουργική και αποτελεσματική εφαρμογή*. Πεδίο.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Για το καθημερινό μάθημα, το ολοήμερο σχολείο και για τα περιβαλλοντικά, τα πολιτιστικά και τα ευρωπαϊκής συνεργασίας προγράμματα*. Γρηγόρης.
- Πηγιάκη, Π. (2010). *Προετοιμασία, σχεδιασμός και αξιολόγηση της διδασκαλίας. Διδακτική μεθοδολογία*. Γρηγόρης.
- Φούφη, Β. (2007). Πολυλεκτικά σύνθετα και ορολογία. Στο 6ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία, Αθήνα, 1-3 Νοεμβρίου. ΕΛΕΤΟ.
https://www.eleto.gr/download/Conferences/6th%20Conference/6th_03-12-FoufiVasilikiPaper_Vo6.pdf
- Χατζηδήμου, Δ. & Χατζηδήμου, Κ. (2014). *Προγραμματισμός διδασκαλίας στη θεωρία και στην πράξη. Εκπαιδευτικές-διδακτικές τεχνικές, σχέδια μαθήματος και διδακτικά σενάρια για το δημοτικό σχολείο, το γυμνάσιο και το λύκειο*. Διάδραση.
- Χριστιάς, Ι. (2009). *Θεωρία και μεθοδολογία της διδασκαλίας*. Γρηγόρης.

Σας
ευχαριστώ
για την
προσοχή σας!

Παρασκευή Ακριτίδου
Φιλολόγος-Γλωσσολόγος
4^ο ΓΕΛ Καλαμάτας
parakritidou@yahoo.gr